

NOTAS BIBLIOGRÁFICAS

Cyrille AILLET, Bulle TUIL LEONETTI, (eds.), *Dynamiques religieuses et territoires du sacré au Maghreb médiéval: éléments d'enquête*, Madrid, Consejo Superior de Investigaciones Científicas, 2015, 281 pp. (Estudios árabes e islámicos. Monografías; 20). ISBN 978-84-00-09994-7.

Aquest llibre aplega vuit aportacions que es deriven, principalment, d'un seminari organitzat a París sobre l'islam medieval d'Occident durant els anys 2008-2009. Ara, els editors vertebren les contribucions sobre dos eixos principals, com són l'anàlisi de les dinàmiques religioses en la concurrència de doctrines rivals, així com la dimensió territorial que assoleix l'element sagrat.

En l'àmbit de les dinàmiques religioses, Allaoua Amara analitza l'extensió del malikisme al Magreb central durant els segles IX-XII, en estreta relació amb els poders urbans de la façana litoral i en detriment dels corrents ibadites, sufrites, xiïtes o mutazilites de l'interior. Virginie Prevost analitza el cas de les comunitats ibadites de la ciutat tunisenca de Kairuan i el seu entorn, que són perseguides repetidament d'ençà del segle IX o forçades a emigrar, fins desaparèixer de les fonts al segle XII. Al seu torn, Delfina Serrano planteja la paradoxa de que els mateixos almoràvits contribuïren a la difusió de l'aixarisme entre els ulemes, tot i que siguin els almohades qui adoptin aquesta escola sunnita per combatre els seus enemics. Finalment, Jean-Charles Coulon analitza les pràctiques màgiques dels nòmades berbers i les tradicions talismàniques en l'àmbit urbà, que finalment són substituïdes pels miracles dels sants protectors musulmans.

En l'àmbit de la territorialitat sagrada, Dominique Valérian observa com les tradicions concedeixen a les fundacions de determinades ciutats un paper principal en el procés d'islamització, així com les relacionen amb la difusió de l'ortodòxia religiosa al Magreb. Cyrille Aillet s'ocupa del cas particular dels oasis algerians d'Ouargla, on prosperà l'ibadisme entre els segles X-XII i on encara s'hi practica el pelegrinatge a certs llocs tutelars. Al seu torn, Bulle Tuil examina el cas del místic d'origen andalusí Abu Madyan i les restes del seu santuari en l'entorn de Tlemcen, que exemplificarien l'arrelament al Magreb del culte als sants entre els segles XII-XV. Finalment, Manuela Marín estudia les primeres representacions de la santedat magrebina al segle XII, com a conseqüència de l'arribada del sufisme i de la integració d'aquests homes sants entre les comunitats.

Al capdavant, en sintetitzar les dades disponibles o en ampliar la investigació sobre certs aspectes, aquesta monografia se suma al més ampli horitzó dels estudis recents sobre el desenvolupament de la religiositat islàmica al nord d'Àfrica i al Magreb. També constitueix, però, una aportació científica ben suggeridora i que interessa a qui estudia la història d'al-Andalus o la formació de la societat islàmica arreu de l'occident mediterrani.